

Regulering eller ytringsfrihed på sociale medier

- hvordan finder vi den rette balance?

Regulering eller ytringsfrihed på sociale medier – hvordan finder vi den rette balance?

Copyright © 2020

Tænk tanken Mandag Morgen

Ny Kongensgade 10

DK – 1472 København K

Casper Waldemar Hald

Gry Nynne Thorsen

Lisbeth Knudsen

Sara Johanne Korsholm Kristensen

Jens Christian Rørmann Olsen

MEGAFON A/S

Asger H. Nielsen

ISBN

978-87-93038-68-4

Cover has been designed using
resources from [Freepik.com](https://www.freepik.com)

Indhold

Indledning s. 4

Hvad siger danskerne? s. 5

Hvad siger eksperterne? s. 13

Hvordan modereres indhold på sociale medier i dag? s. 19

Baggrund for publikationen s. 20

Bilag - udvalgte eksempler og svarresultater s. 21

Om Tænk tanken Mandag Morgen

Vi er en politisk uafhængig tænketank, der skaber indsigt og mødesteder for mennesker, der vil forandre verden. Vi arbejder for at styrke vækst, velfærd og demokratiske fællesskaber i Danmark. Vi sætter fokus på komplekse udfordringer og tager initiativer, der viser vej til nye løsninger. Det sker altid i tæt samarbejde med vores partnere, som er offentlige, private, faglige og frivillige organisationer.

Indledning

Med jævne mellemrum opstår der en meget engageret og stærk debat om konkrete eksempler på indhold, som danskerne offentliggør på de sociale platforme som Facebook, YouTube eller Instagram.

Hvad er grænseoverskridende, hvad er krænkende, hvad er et angreb på ytringsfriheden, hvis det fjernes, og hvad er en åben og bramfri debat, som bør kunne finde sted? Hvordan overvåges tusindvis af daglige opslag? Og ikke mindst hvem har ansvaret for at navigere i de mange hensyn? Dilemmaerne står i kø.

Mens regeringen arbejder på højtryk på at finde frem til modeller for regulering af de sociale platformes indhold, så har Tænketanken Mandag Morgen i samarbejde med MEGAFON sat sig for at undersøge danskernes tolerancegrænser og holdninger til regulering og ytringsfrihed på de sociale platforme. Det sker gennem en landsdækkende survey og en række interviews med juridiske eksperter. I denne publikation præsenterer vi resultaterne og stiller spørgsmålet: Hvordan finder vi den rette balance mellem regulering og ytringsfrihed på sociale medier?

Resultaterne af surveyen viser, at de fleste danskere i dag er på sociale medier. Ikke bare en gang imellem men op til flere gange om dagen, og at de sociale medier, særligt de store platforme, er helt centrale i danskernes offentlige samtale om både stort og småt. Men mange at, der bør være grænser for, hvad man kan udtrykke i den offentlige samtale og dermed for ytringsfriheden.

På den anden side har vi eksperterne, som lægger forskellige principper og problematikker til grund for, om og hvordan vi skal regulere sociale medier. De fleste er enige om, at vi har behov for et nyt regelsæt, men hvordan vi skal skrue det sammen – og hvem der skal gøre det – er et helt andet spørgsmål. Spørgsmål som bringer både de sociale mediers dominerende stilling på markedet op, behovet for internationale regler og overvejelser om, hvordan vi kan beskytte de mere sårbare af os, når vi færdes på nettet.

Det er op til debat, hvordan vi rammer den rette balance, og vi håber, du vil deltage i den.

Hvad siger danskerne?

Resultat af landsdækkende surveyundersøgelse om danskernes holdning til ytringsfrihed på sociale medier

MEGAFON har i oktober 2020 gennemført en repræsentativ surveyundersøgelse af danskernes holdning til ytringer på sociale medier. Vi har spurgt ind til generelle holdninger til ytringsfrihed og bedt folk om at forholde sig til konkrete eksempler på ytringer. Vi spørger både om respondenterne mener, at ytringerne skal være ulovlige, og om de sociale medier af egen kraft burde fjerne ytringerne.

I dette kapitel gennemgår vi de centrale resultater samt vigtige pointer for debatten om ytringsfrihed på sociale medier. Vi viser også et udpluk af eksempler brugt i surveyen i løbet af kapitlet. Eksemplerne kan virke stødende på nogle, hvilket vi beder om forståelse for, da det netop er grænser, som vi undersøger.

Surveyundersøgelsen uddybet

MEGAFON har i perioden 9. til 15. oktober 2020 gennemført en internetundersøgelse af danskernes holdning til ytringer på sociale medier med MEGAFON-panelet. Målgruppen for undersøgelsen har været alle personer i alderen 18 år eller derover. Der blev anvendt en brutto-stikprøve på 2.800 e-mails. Heraf er der 1.174 gennemførte bevarer, der giver en svarprocent på 42 pct., hvilket vurderes som tilfredsstillende for en undersøgelse af denne type. Undersøgelsens resultater er vægtede og repræsentative for den danske befolkning som helhed med et signifikansniveau på 95 pct.

Respondenterne er blevet bedt om at svare på baggrundsspørgsmål om alder, region, køn og uddannelse samt for-brug af sociale medier for at kunne lave relevante kryds. Der er blevet stillet en række spørgsmål om respondenternes generelle holdninger til ytringsfrihed på sociale medier, og vi har også bedt respondenterne tage stilling til konkrete eksempler på ytringer. De konkrete eksempler er fundet i samarbejde med Facebook og Google. Her har respondenterne skulle svare på, om de mener, om ytringen skal være ulovlig eller ej og om hvorvidt det sociale medie af egen kraft skal fjerne en sådan ytring eller ej, selvom den er lovlig.

Ønsker du yderligere information om, hvordan undersøgelsen er gennemført, og dykke ned i resultaterne, kan du [downloade den fulde rapport her](#).

Hovedbudskaber

- Et flertal – men dog kun 56 % - sætter ytringsfriheden højest, når de spørges til den generelt.
- Alligevel mener rigtig mange, at der skal være grænser, både ved lov og ved at de sociale medier selv griber ind, når de får vist konkrete eksempler på ellers lovlige ytringer. Vi har med andre ord som danskere et udbredt omsorgs-gen for andre.
- Vi har lavest tolerance overfor opslag om selvskade, højest for nøgenhed, og at vi er uenige om, hvor grænsen for racisme går på sociale medier.
- Grænserne for ytringsfrihed afhænger i høj grad af konteksten for den konkrete ytring.
- Kvinder er overordnet set er mindre tolerante overfor forskellige typer af ytringer .
- Flere ældre end yngre synes, at de sociale medier skal fjerne skadeligt indhold, selv om det er lovligt, og flere ældre synes, at den enkelte skal beskyttes mere mod ulovligt og skadeligt indhold end at ytringsfriheden skal beskyttes.
- 56 % mener, at politikernes ytringer altid skal kunne vises uanset karakteren af indholdet.
- 65 % mener at indhold fra publicistiske medier altid skal kunne vises uanset karakteren af indholdet.

Sociale medier har en central plads i den offentlige samtale og danskernes liv

Sociale medier er i løbet af kort tid blevet en integreret del af danskernes hverdag. Vi bruger dem til alt fra at læse nyheder, deltage i debatter, sport til ganske almindeligt tids-fordriv. Og vi bruger dem flittigt. Halvdelen af befolkningen er på sociale medier fem gange eller flere om dagen. Det er faktisk kun 17 pct. af os, som ikke dagligt er på sociale medier, hvoraf 6 pct. aldrig bruger dem overhovedet (figur 1).

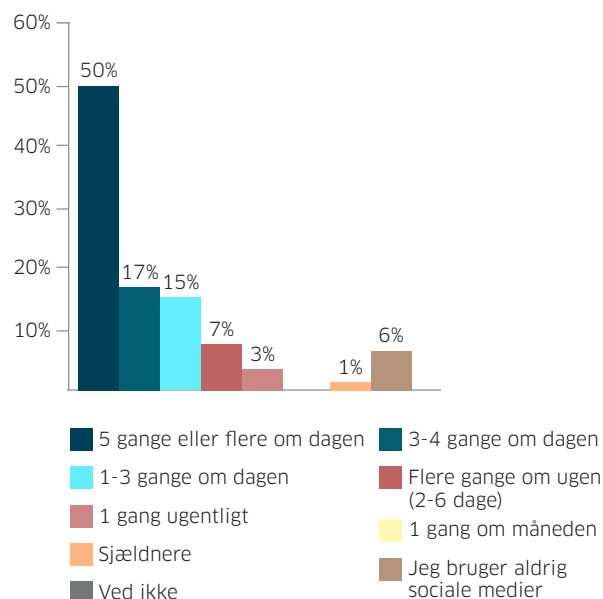
Og at mobiltelefonen er danskernes foretrukne vej til de sociale platforme, er der ingen som helst tvivl om (figur 2).

Når vi er foroverbøjet over skærmene, er det hovedsageligt for at være forbundet med familie og venner (70 pct.) og tidsfordriv / underholdning (60 pct.). Det, vi traditionelt forbinder med den offentlige samtale, har dog også en prominent plads. Lidt over halvdelen af os bruger dem til at læse nyheder og følge med i samfundet, og 1 ud af 5 af os bruger dem til at deltage i debatter (figur 3). Det vil ikke være overraskende for de fleste, at særligt

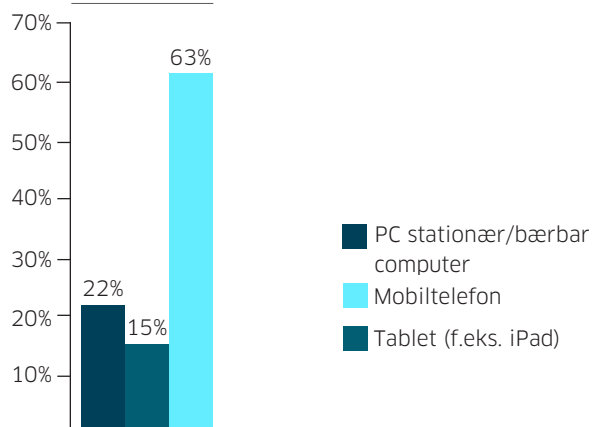
Facebook er populær. 86 pct. har brugt Facebook i løbet af den seneste måned. Men også YouTube (67 pct.) og Instagram (49 pct.) bliver flittigt brugt.

Men hvordan ser det så ud, hvis vi kigger på forskellige dele af befolkningen? Både højt- og lavtuddannede er på sociale medier flere gange om dagen, mens der er en klar tendens til, at jo yngre man er, desto oftere benytter man sociale medier. Yngre personer bruger i højere grad sociale medier til underholdning og tidsfordriv, men det øgede brug gør også, at de i højere grad følger med i samfundet end ældre generationer via sociale medier. Brug af sociale medier er ligeligt fordelt på tværs af køn med mindre variationer i, hvilke platforme henholdsvis mænd og kvinder bruger mest og til hvad.

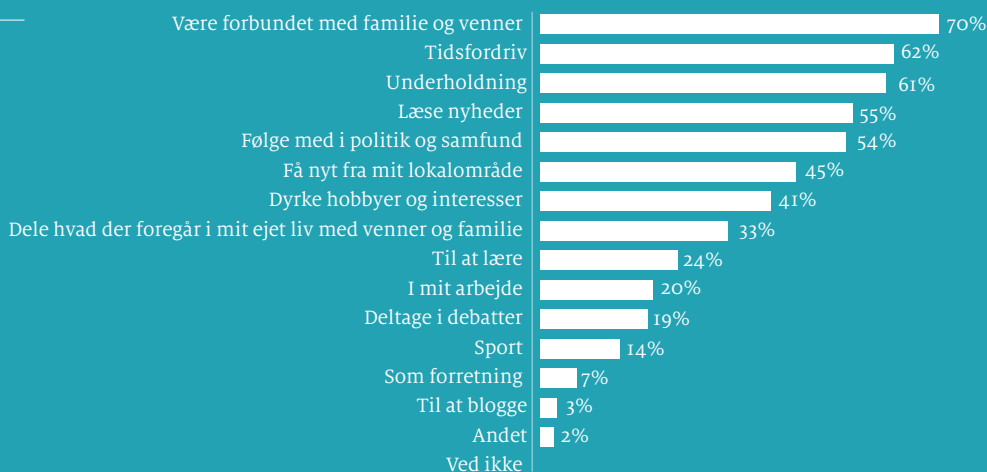
Figur 1

Figur 2

Figur 3

Flertallet vil gerne have mulighed for at ytre sig frit – men der er grænser

Når man spørger ind til, om befolkningen generelt vurderer ytringsfriheden højt, og om der skal være relativt vide grænser for den, svarer et flertal af danskerne ja. Det viser både vores resultater og Ytringsfrihedskommissionens¹, som foretog en undersøgelse heraf i 2019, der viste, at ytringsfrihed er en af de vigtigste værdier for danskerne. I vores undersøgelse erklærer 56 pct. sig således enig eller overvejende enig i, at sociale medier ikke bør have lov til at fjerne lovligt indhold modsat 28 pct., som er uenig eller overvejende uenig. Altså erklærer dobbelt så mange af danskerne sig enig modsat uenig i, at de sociale mediers mulighed for at fjerne ytringer skal begrænses.

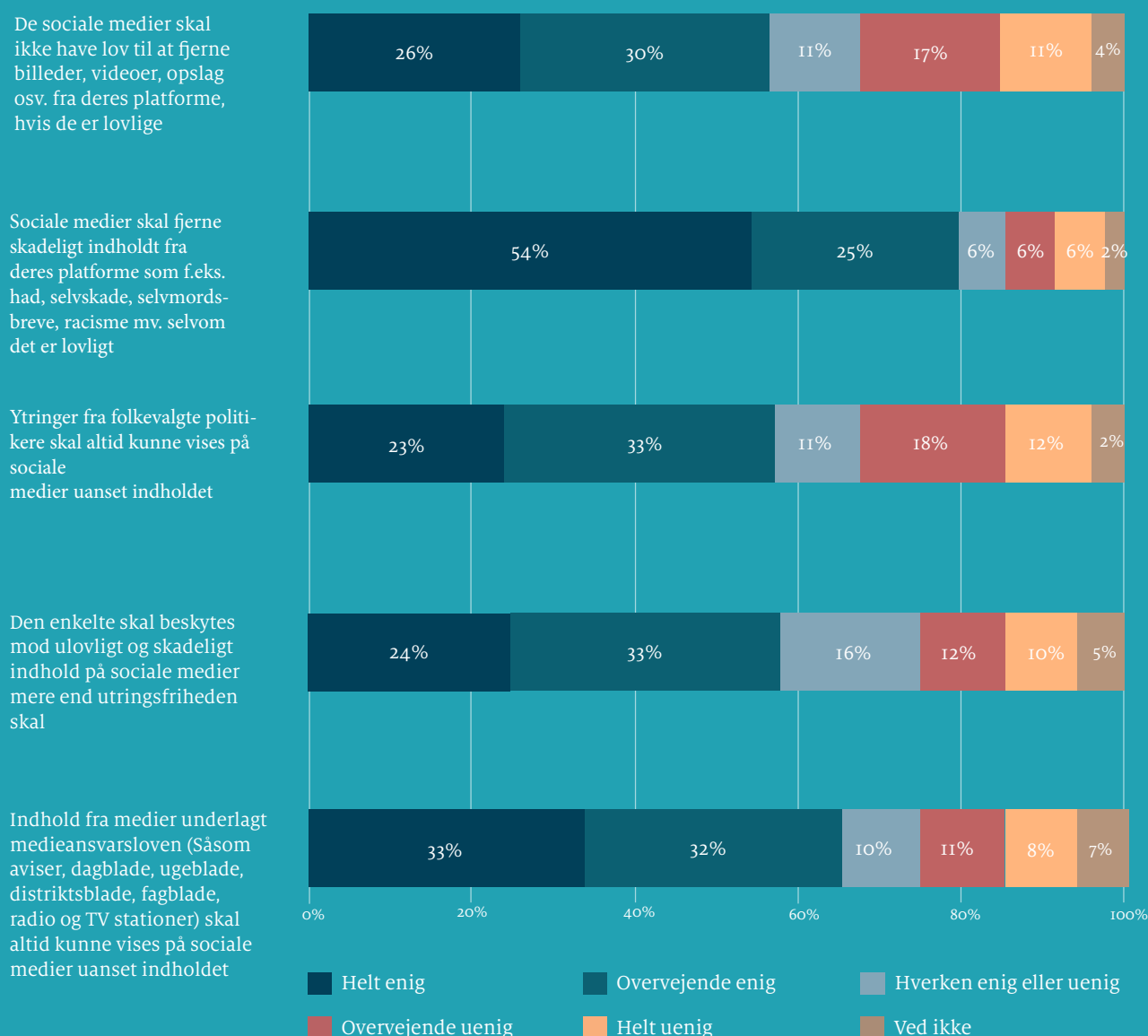
Men så snart vi bevæger os over i mere konkrete tilfælde, begynder støtten at vige jf. figur 4. 79 pct. erklærer sig enig eller overvejende enig i, at sociale medier skal fjerne

skadeligt indhold som f.eks. had, selvskade, selvmordsbreve mv. selvom det er lovligt, og 57 pct. vægter beskyttelsen af den enkelte mod ulovligt eller skadeligt indhold højere end beskyttelsen af ytringsfriheden. Vi ser altså, at danskernes støtte til ytringsfrihed hurtigt kan udfordres.

De ældre aldersgrupper, fra 50 år og opefter, ser dog ud til i højere grad at mene, at de sociale medier ikke skal have mulighed for at fjerne ellers lovlige ytringer. Omvendt mener ed ældre samtidigt, at vi skal fjerne skadeligt indhold selvom det er lovligt. Og langt flere kvinder end mænd mener, at sociale medier skal fjerne lovligt men skadeligt indhold.

De konkrete eksempler fra undersøgelsen viser, at holdningen til ytringsfriheden varierer afhængig af den kontekst, som en ytring placeres i. Selvom der er tale om lovlige ytringer, er der visse af de konkrete eksempler, som tæt på halvdelen mener skal være ulovlige, og en større andel som vurderer, at de sociale medier skal fjerne dem af egen kraft. Andre eksempler mener mellem 80 og 90 pct., af danskerne både skal være lovlige, og at de sociale medier skal lade blive liggende.

Figur 4

¹ Se bilag 1 til Ytringsfrihedsundersøgelsen

Vi har lav tolerance for selvskade, høj for nøgenhed og er uenige om racisme

Ud af de 17 eksempler på konkrete ytringer, som indgår i surveyundersøgelsen, er det eksemplet som ses i figur 6, der var største enighed blandt alle respondenter, som skulle være ulovligt og fjernes. Eksemplet omhandler en bruger, som deler et selvskadebillede uden medfølgende forklaring.

48 pct. angiver i større eller mindre grad, at billedet bør være ulovligt og forpligte de sociale medier på at fjerne det, 60 pct. angiver ligeledes i større eller mindre grad, at det sociale medie af egen kraft burde fjerne billedet. Modsat mener 35 pct. at det skal være lovligt, og 25 pct. at det ikke skal fjernes fra sociale medier.

I kontrast hertil står eksemplet vist i figur 7, som viser en halvnøgen ammende kvinde. Her var der størst enighed blandt danskerne om, at det skulle være lovligt og forblive på sociale medier. Ca. 91 pct. mener, at det både skal være mere eller mindre lovligt, og at de sociale medier i større eller mindre grad skal lade det blive liggende.

Eksemplet, som i størst grad deler vandene, er vist i figur 8. Her er der 46 pct., som hælder til, at det skal være lovligt, og 43 pct. at det bør være ulovligt. Et flertal på 51 pct. hælder dog mest til, at det sociale medie af egen kraft bør fjerne billedet, mens 38 pct. angiver, at det skal blive.

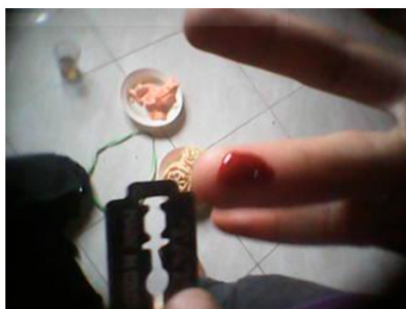
Resultaterne indikerer, at danskerne generelt har lavere tolerance over for ytringer, som viser selvskade, hvilket kunne skyldes flere sager, som har været oppe at vende i de traditionelle medier. Herunder sager om lukkede netværk på Instagram, hvor brugere deler billeder af selvskade, som ifølge eksperter kan have negativ indvirkning på den men-tale sundhed for dem, som eksponeres for det.

Den høje tolerance over for eksemplet med den halvnøgne kvinde kunne tyde på, at det danske frisind klarer sig igennem ytringsfrihedens farlige skær. Men det frisind bliver mindske, hvis nøgenheden ses i en mere seksualiseret kontekst, som der også er et eksempel på i surveyundersøgelsen (figur 9). Her mener 62 pct., at ytringen bør være lovlig – og dermed ca. 20 pct. point færre end ved spørgsmålet om den ammende kvinde.

Slutteligt er racisme et tema, som ramte den danske debat med usædvanlig styrke i forbindelse med Black Lives Matter-protesterne i USA, og hvor der har været flere diskussioner om bl.a. de ord, vi bruger og vores koloniale fortid. Det ser under alle omstændigheder ud til, at der er mindst enighed indenfor netop dette tema.

Figur 5. Uddrag fra spørgeskema - eksempel 5

En bruger lægger et billede op på et socialt medie:

5A. Synes du, at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt	21%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt	14%
Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt	17%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt	16%
Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt	32%

5B. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal lade det blive	16%
Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok lade det blive	9%
Jeg er i tvivl, om det sociale medie skal lade det blive ej	16%
Jeg er lidt i tvivl, men sociale medie skal nok fjerne det	19%
Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal fjerne det	41%

Figur 6. Uddrag fra spørgeskema - eksempel 12

En bruger lægger et billede op på et socialt medie:

12A. Synes du, at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt	85%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt	7%
Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt	5%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt	1%
Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt	2%

12B. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal lade det blive	83%
Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok lade det blive	8%
Jeg er i tvivl, om det sociale medie skal lade det blive ej	5%
Jeg er lidt i tvivl, men sociale medie skal nok fjerne det	2%
Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal fjerne det	3%

Personer med videregående uddannelser er mere tolerante overfor misinformation om corona

Som en del af surveyundersøgelsen indgår to forskellige eksempler, som omhandler coronapandemien ift. vaccine og brug af mundbind. De ses i figur 8 og 9. Et flertal af danskerne mener ikke nødvendigvis, at misinformation om corona bør være ulovligt. Det tyder dog på, at ens uddannelsesbaggrund har stor indvirkning.

For eksemplet omhandlende vaccine (figur 8) mener 38 pct. af de folkeskoleuddannede, at ytringen skal være ulovlig mod 19 pct. af de universitetsuddannede. Samme tendens er gældende for eksemplet om mundbind (figur 9). 28 pct. folkeskoleuddannede mener, at ytringen skal være ulovlig mod 16 pct. af de universitetsuddannede.

Kvinder er mere restriktive end mænd

Noget kan se ud til, at køn er en faktor i vores holdning til ytringsfrihed på sociale medier, hvad angår visse temaer. Ved eksemplet vist i figur 5 om selvskade, mener 41 pct. af kvinderne, at det skal være klart ulovligt modsat 22 pct. af mændene. Seksualiseret nøgenhed deler også kønnene. For eksemplet i figur 7 mener 27 pct. af kvinderne, at det klart skal være ulovligt modsat 9 pct. mænd. Overraskende nok er mænd og kvinder relativt enige, når det kommer til ytringer, der kunne betragtes som kvindefjendske².

Figur 7.
Uddrag fra spørgeskema - eksempel 10

En bruger lægger et billede med tekst op på et socialt medie:

Lad os sove indtil karantænen er forbi.

10A. Synes du, at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

	Kvinde	Mand	Total
Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt	29%	66%	47%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt	17%	13%	15%
Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt	12%	7%	10%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt	15%	5%	10%
Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt	27%	9%	18%

Figur 8.
Uddrag fra spørgeskema - eksempel 4

En bruger deler et citat om en kommende vaccine mod COVID-19 i et opslag på et socialt medie:

Denne vaccine vil indeholde nanoteknologi, der vil forbinde os til en kunstig intelligens, hvorved processen mod transhumanisme starter, og vi bliver til hybrider der mister evnen til at tænke frit.

4A. Synes du, at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

	Total	Folkeskole	Studentereksamen	Erhvervsudd.	Videregående udd.	Universitetsudd.
Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt	40%	30%	30%	43%	40%	43%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt	17%	14%	25%	9%	15%	22%
Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt	10%	11%	15%	11%	9%	8%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt	10%	8%	11%	12%	10%	8%
Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt	24%	38%	20%	25%	26%	19%

² Se eksempel 9 og 14 i den samlede surveyrapport, som der links til i "Om undersøgelsen".

Figur 9.
Uddrag fra spørgeskema - eksempel 11

En bruger deler et opslag på et socialt medie:

Mundbind virker ikke mod corona. Det er staten som vil kontrollere os. Lad være med at bruge dem og kæmp for din frihed!

11A. Synes du, at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

	Total	Folkeskole	Studentereksamen	Erhvervsudd.	Videregående udd.	Universitetsudd.
Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt	46%	43%	43%	44%	43%	54%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt	16%	10%	22%	10%	17%	16%
Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt	10%	13%	10%	12%	10%	8%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt	8%	6%	10%	8%	9%	8%
Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt	19%	28%	14%	25%	20%	19%

At moderere indhold på sociale medier er komplekst

Hvis man viderebringer en trussel for at kommentere på den, er det ikke længere en trussel, og dermed ikke indhold, som nødvendigvis skal fjernes. Men kan de sociale medier finde ud af det?

Når præcis det samme billede bruges i forskellige kontekster, hvoraf den ene spiller på værdier, man ikke ønsker på sin platform, kan de sociale medier så finde ud af det? For at undersøge problematikken blev den ene halvdel af respondenterne bedt om at forholde sig til eksempel 2A og den anden halvdel eksempel 2B i figur 12. Det er præcis samme billede men med to forskellige medfølgende beskeder. Den ene spiller på de nazistiske symboler i billedet,

og den anden på det faktum, at billedet viser hovedpersonen fra en populær hollywoodfilm, som netop omhandler hans opgør med sin egen nynazistiske fortid.

Forskellen i holdningen til om billedet skal være ulovligt, er slående. Mens 60 pct. mener, at eksempel 2A skal være ulovligt, er det 37 pct. af respondenterne, der mener det samme for eksempel 2B i figur 12. Spørgsmålet er, om man med tusindvis af opslag dagligt, som de sociale medier skal forholde sig til på kort tid, kan risikere, at der ikke er tid til at forholde sig til konteksten. Selvom den er altafgørende for, hvordan vi skal forstå f.eks. et billede.

Figur 10. Uddrag fra spørgeskema

Eksempel 2A

En bruger lægger et billede med tekst fra en hollywoodfilm op på et socialt medie:

Min favoritfilm!

Eksempel 2B

En bruger lægger et billede med tekst fra en hollywoodfilm op på et socialt medie:

#Heil #88

2A / 2B. Synes du, at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det - eller synes du at indslaget skal være lovligt?

	2A	2B
Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt	60%	37%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt	19%	18%
Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt	7%	11%
Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt	4%	12%
Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt	10%	22%

Hvad siger eksperterne?

Interviews med juridiske og ytringsfrihedseksperter

For at blive klogere på hvordan og om vi skal regulere de sociale medier, og hvordan vi kan vægte de mange forskellige dilemmaer, har vi talt med seks eksperter indenfor ytringsfrihed. I interviewene undersøger vi, om der er mere generelle principper for, hvordan vi kan håndtere ytringsfrihed på sociale medier, og hvorvidt (og eventuelt hvordan) Folketinget skal blande sig.

Vi har talt med:

- Ask Hesby Krogh, næstformand, Digitalt Ansvar.
- Frederik Stjernfelt, professor ved Institut for Kommunikation og Psykologi, Københavns Universitet.
- Jonas Christoffersen, advokat, dr.jur. og medlem af Ytringsfrihedskommissionen.
- Sten Schaumburg-Müller, professor ved Juridisk Institut, Syddansk Universitet.
- Søren Sandfeld Jakobsen, professor ved CBS Law.
- Vibeke Borberg, advokat, ph.d. i retsvidenskab og medlem af Ytringsfrihedskommissionen.

”Lovgivning er jo et signal, vi kan sende som demokrati og som borgere om, hvad vi synes, de [sociale medier] skal fokusere på”

Ask Hesby Krogh,
næstformand for Digitalt Ansvar

Skal sociale medier have lov til at fjerne lovlige ytringer?

Min holdning er, at sociale har en forpligtelse til at understøtte en god debat på deres platforme, og dermed lægge en redaktionel linje, som kan betyde, at lovlige ytringer som undergraver en god debat fjernes. Risikoen er, at hvis de ikke understøtter en konstruktiv debat, så kan de få der larmer meget ødelægge de vigtige og gode samtaler for de mange.

Jeg forstår godt den bekymring, som nogle udtrykker i forhold til om de sociale medier de facto har monopol og dermed magt over den offentlige samtale. Hvis situationen er, at Facebook de facto sidder på den offentlige debat, giver det dem jo en enorm magt. Hvis man derimod ser f.eks. Facebook som én blandt flere medier, hvor man kan komme til orde i det danske samfund, synes jeg ikke det er lige så problematisk. Og vi har jo andre medier.

Skal sociale medier fjerne skadeligt indhold fra deres platforme som f.eks. selvskade, selvmordsbreve, hadsk tale mv. selv om det er lovligt?

Selvskade er et grumt område, fordi man kan se, at flere i øjeblikket begår selvmord. Det skyldes f.eks. selvskade-grupper. Jeg vil klart mene, at de sociale medier skal fjerne dem, og de skal være konsekvente. Så vidt muligt skal sociale medier have opbygget, det vi kender som praksis ved domstolene eller en redaktionel linje hos medierne. En praksis som kan beskytte sårbare grupper over for forskellige former for skadeligt indhold. Jeg tror ikke folk vil forlade de sociale medier, hvis der bliver fjernet indhold, så længe det er med saglige begrundelser, og de er konse-

kvente - så man forstår, hvorfor indhold bliver fjernet. Jeg anerkender risikoen for, at der er noget der ryger, som godt kunne være blevet oppe. For det er jo ikke en eksakt viden-skab det her, det er jo kommunikation. Et eller andet perfekt system for hvordan man kan organisere og regulere den offentlige samtale, findes ikke.

Med tanke på skadeligt og voldeligt indhold, misinformation og forsøg på vælgermanipulation på sociale medier, undrede det mig, at Ytringsfrihedskommissionen skrev, at sociale medier indiskutabelt har været til gavn for den offentlige debat. Er det hugget i granit og uden for diskussion? Det er et lidt sjovt ordvalg synes jeg, som jeg tror vil stikke ud i et historiske tilbageblik. For det mener jeg godt, at vi kan diskutere.

Skal den enkelte beskyttes mod ulovligt og skadeligt indhold på sociale medier mere end ytringsfriheden skal?

Det er svært at give et præcist svar på det spørgsmål. For mig at se er vi i gang med en modningsproces, da det ikke er lang tid siden, vi fik mobiltelefoner alle sammen, og sociale medier kom ind og overtog en stor del af mediemarkedet og den offentlige samtale. Vi er nu i gang med at finde en balance mellem muligheden for at kunne komme til orde og beskyttelsen mod det ulovlige og skadelige. Den balance har vi tidligere fundet ved lovgivning og placering af ansvar hos aviser, radio og TV. Den balance finder vi også for de nye medier, er jeg sikker på.

Kan du se en idé i at folkevalgte politikere og danske medier underlagt medieansvarsloven nyder en mere uindskrænket ytringsfrihed på de sociale medier?

Uden at jeg skal rådgive de sociale medier, så tror jeg det ville være en rigtig god idé, hvis de gjorde det. Men igen er det grundlæggende op til de sociale medier, som private medier at vurdere, og de kan jo som udgangspunkt bortregne, hvad de vil.

Skal Folketinget lave lovgivning for ytringsfrihed på sociale medier?

Ja, for i dag er situationen alt for uklar. De sociale medier bruger i dag deres eget regelsæt, som de har lavet lidt brandslukningsagtigt i takt med, at der kom sager om problematisk indhold. Og det giver jo ingen mening, når vi

som et demokrati ved lov kan sige; I skal fokusere på det her, for det har vi valgt at gøre ulovligt af gode grunde. Lovgivning er jo et signal, vi kan sende som demokrati og som borgere om, hvad vi synes, de skal fokusere på.

I Digital Ansvar foreslår vi en model inspireret af den tyske lovgivning, hvor man giver de sociale medier f.eks. 24 timer til at fjerne åbenlyst ulovligt materiale, når de bliver klar over det er på deres platform, og syv dage til ulovlige ytringer og indhold af mindre alvorlig karakter. Vi har også allerede infrastrukturen i Danmark, da brugerne med deres NemID jo kunne oprette klager over ulovligt indhold på sociale medier.

Vi mener også, at der bør skabes en kontrolinstans, som kan informere Folketinget om beskyttelsen på sociale medier. Store virksomheder som f.eks. Facebook og Google har de fornødne ressourcer til at kunne operere under et sådan regelsæt.

"Der er andre veje end censur på nogle af de udfordringer, som er opstået i kølvandet på de sociale medier"

Frederik Stjernfelt, professor ved Institut for Kommunikation og Psykologi, Københavns Universitet

Skal sociale medier have lov til at fjerne lovlige ytringer?

Havde du spurgt mig tilbage i tiden, ville jeg have svaret klart ja på dit spørgsmål. Sociale medier er jo i udgangspunktet private platforme med redaktionsret over det, som der lægges ud på deres platforme. Ligesom også traditionelle medier er det. Men i dag står vi i en situation, hvor de sociale medier adskiller sig markant fra de traditionelle medier i kraft af deres de facto monopolstatus. Det giver dem en så magtfuld position, at det er problematisk, når de fjerner indhold.

Problemerne forstærkes at tre ting. For det første er retningslinjerne for, hvornår de fjerner indhold helt uigennemskuelige. Som bruger på deres platforme er det svært at blive klog på retsgrundlaget og baggrunden for, at man får fjernet en ytring. Techgiganterne har hver deres sæt af retningslinjer, og ikke bare ændres de løbende, men der er ingen konsekvent åbenhed om dem. Vi har også kun ringe indsigt i procedurerne for, hvordan de fjerner ytringer.

Når det gælder Facebook, så foregår det, så vidt vi ved, i større centre i Filippinerne og Indien med dårligt lønne- de moderatører, hvor hver enkelt moderator har meget kort tid, i størrelsesordenen sekunder, til at vurdere, om en ytring skal fjernes eller ej. I en sådan vurdering er f.eks. kultur og ironi meget betydningsfulde for konteksten for en ytring, og dermed hvordan den skal forstås, og det er der ikke tid til at vurdere. Det er jo helt forskellige ytringer f.eks. at fremsætte en trussel på den ene side og citere nogen, der har fremsat en trussel, på den anden side.

Det sidste må man jo gøre, hvis man vil dokumentere og kritisere en trussel. Den slags distinktioner har moderatørerne notorisk svært ved at klare.

For det sidste kan deres afgørelser kun vanskeligt påklages, medmindre man kan skabe en shitstorm i traditionelle medier over at en opslag er blevet fjernet, da firmaerne har et ry, de gerne vil beskytte. Det nærmer sig med andre ord en retsløs tilstand. Som det er nu, ser vi bølger af fjernelser af bestemte emner, f.eks. QAnon, men de bølger udløses af, at der er medieopmærksomhed om dem. Andre konspirationsteorier, der er lige så vanvittige som QAnon, bliver ikke fjernet. Det vil sige, der ikke er lighed for loven. Overtrædelser af samme art straffes ikke på samme måde. Det vil også sige, at politiske aktører kan spekulere i fjernelse: Hvis man kan rejse en shitstorm imod et synspunkt man ikke kan lide, kan man måske få techgiganterne til at fjerne det synspunkt. Det er helt uholdbart.

Skal sociale medier fjerne skadeligt indhold fra deres platforme som f.eks. selvskade, selvmordsbreve, hadsk tale mv. selv om det er lovligt?

Mit svar hænger sammen med, hvad jeg nævnte før. Kun hvis der er lovgivning, hvor de i så fald skal følge den. Ellers er det netop en retstilstand, som er uklar, og hvor der er manglende gennemskuelighed. Det er vi ikke tjent med i et demokrati, og jeg vil også fastholde, at der er andre veje end censur på nogle af de udfordringer, som er opstået i kølvandet på de sociale medier.

Skal den enkelte beskyttes mod ulovligt og skadeligt indhold på sociale medier mere end ytringsfriheden skal?

Jeg vil gerne udfordre din præmis her en smule, da det er en falsk modsætning, du stiller op. At beskytte ytringsfriheden er netop at beskytte den enkeltes ret til at ytre sig. Vi har jo ytringsfrihed for at sikre, at vi kan kritisere magten, finde nye løsninger og diskutere os frem til de bedste resultater. Prisen herfor er så, at man risikerer at føle sig ked af det, krænket eller trådt over tæerne. I lande uden ytringsfrihed begrænser man den netop for lettere at kunne undertrykke borgerne. Vi ser f.eks. hvordan tysk lovgivning, der pålægger techgiganterne en omfattende fjernelsesaktivitet, nu kopieres af autoritære regimer verden over.

Kan du se en idé i at folkevalgte politikere og danske medier underlagt medieansvarsloven nyder en mere uindskrænket ytringsfrihed på de sociale medier?

Medier og politikere bør som sådan ikke særstilles. I et demokrati er vi alle politikere, når vi taler om samfundet. Det er jo pointen i et demokrati. Det er ytringsfriheden, som skal have en særstilling.

Skal Folketinget lave lovgivning for ytringsfrihed på sociale medier?

Som sagt vil jeg fastholde, at der er andre veje end censur på nogle af de udfordringer, som er opstået med de sociale medier. Derudover skal vi også være skarpe på, hvad de største udfordringer i den sammenhæng er. For mig at se er den største udfordring fake news – i betydningen systematisk misinformation. Altså falske ytringer og information der fremsættes på organiseret vis for at påvirke demokratiet – ikke bare almindelige individuelle løgne og fejltagelser.

Vi så det f.eks. under den sidste amerikanske valgkamp med de såkaldte dark ads, som var reklamer rettet mod specifikke vælgergrupper, i håbet om at misinformation om visse kandidater eller befolkningsgrupper kunne afholde dem fra at stemme.

Det vi har allermost brug for, og som vores politikere burde afkræve af de sociale medier, er transparens. At de løbende lægger helt åbent frem, hvor mange af de her dark ads finder deres vej ud på deres platforme, hvordan de ser ud, hvem der er afsender, hvor mange ytringer der slettes, hvorfor, information om reel adgang til klage over uretmæssige fjernelser osv.

"Der hvor jeg ville være bekymret er, hvis man prøver at begrænse det, som er lovlige og hensigtsmæssige ytringer, men som kan være ubehagelige"

Jonas Christoffersen,
advokat, dr.jur. og medlem af
Ytringsfrihedskommissionen

Skal sociale medier have lov til at fjerne lovlige ytringer?

Mit grundsynspunkt er, at ytringsfriheden skal være bred, og man skal passe på med at begrænse den. Så skal man hellere have en løgn for meget end en løgn for lidt. Erfaringen viser, at vi godt kan tage debatter, hvor folk spreder konspirationsteorier, uden at samfundet af den årsag går til grunde. Ytringsfriheden går jo netop ud på at tage offentlige debatter – også om de svære ting. Vi må stole på, at vi i et demokrati rent faktisk kan diskutere ting og lande på fødderne. Nogle gange rammer vi så ved siden af, og demokratier gør dumme ting. Det er et grundvilkår.

Jeg er derfor fortalende for, at man pålægger digitale platforme at respektere en vidtgående ytringsfrihed, dvs. at de for så vidt angår danske forhold ikke fjerner for meget. Jeg vælger også at kalde dem digitale platforme, for de er jo ikke medier som sådan. Det er platforme, som bliver stillet til rådighed, hvor folk kan ytre sig på forskellig vis.

Skal sociale medier fjerne skadeligt indhold fra deres platforme som f.eks. selvskade, selvmordsbreve, hadsk tale mv. selv om det er lovligt?

Der er tungtvejende grunde til at overveje, om man skal fjerne selvskademateriale i videre omfang. Jeg ved ikke nok om det, men det synes jeg er væsentligt at overveje. Der hvor jeg ville være bekymret er, hvis man prøver at begrænse det, som er lovlige og hensigtsmæssige ytringer, men som kan være ubehagelige. Når man f.eks. taler om hadsk tale, er det et begreb, der er meget løst i konturerne. I Danmark kan du, for at trække det firkantet op, opleve en venstrefløj som vil sige, at højrefløjens diskurs om ud-

lændinge er hadsk, og en højrefløj som vil sige, at noget af den debat der kører omkring MeToo, er hadsk. Så skal vi pludselig til at fjerne en masse indhold.

Skal den enkelte beskyttes mod ulovligt og skadeligt indhold på sociale medier mere end ytringsfriheden skal?

Det kommer an på, hvad brugerne skal beskyttes imod. Ytringsfrihed er jo i sig selv en beskyttelse af både den enkelte og samfundet. Men det er klart, at f.eks. børn ikke skal opleve terror og vold på digitale platforme. Det er helt åbenlyst, at der er tilfælde, hvor vi skal skærme den enkelte. Men det er de mindre åbenlyse tilfælde, hvor jeg ville være bekymret. Hvis man prøver at begrænse lovlige ytringer, som kan være lidt ubehagelige.

Jeg vil mene, at er det bare det mindste svært at vurdere, om en ytring bør begrænses i forhold til at beskytte den enkelte eller samfundet, skal man tillade den. Det vi gjorde i Ytringsfrihedskommissionen, var at sige, at hvis det det vi kalder disinformation, altså usande oplysninger, har et potentiale til reelt at skade samfundet eller forstyrre institutionerne, den demokratiske proces eller lignende, så synes vi man burde gøre meget for at begrænse det. Men løgnagtige forhold som forekommer i alle mulige sammenhænge, dem skal man passe på, at man ikke begynder at begrænse. Der bør vi stole på, at den almindelige offentlige debat kan tage hånd om de løgnagtigheder, der kommer i omløb, og afsløre dem.

Kan du se en idé i at folkevalgte politikere og danske medier underlagt medieansvarsloven nyder en mere uindskrænket ytringsfrihed på de sociale medier?

Det er jo ikke den folkevalgte politiker, der har en særlig ytringsfrihed, det er den person, der siger noget, som er relevant i en politisk diskussion, som har en særlig ytringsfrihed. Det samme gælder for så vidt medierne. Det er jo ikke for journalistens eller politikernes skyld, at vi har en udstrakt ytringsfrihed. Det er for at samfundet kan høre forskellige synspunkter. Så er det rigtigt, at journalister og politikere spiller en vigtig rolle i den sammenhæng, men en større ytringsfrihed hænger sammen med personens rolle i debatten – ikke om personen har et job eller er valgt til noget. Både journalister og politikere kan lave ligegyldigheder – og almindelige borgere skal være vægtige aktører i vores demokrati.

Skal Folketinget lave lovgivning for ytringsfrihed på sociale medier?

Til det vil jeg sige to ting. For det første er det allerede sådan i dag, at hvis der er lagt ulovligt indhold op på f.eks. Facebook, så har de pligt til at fjerne det hurtigt og gør det i vidt omfang. Hvis man vil skærpe pligten til at fjerne uhensigtsmæssigt indhold, er jeg derfor grundlæggende skeptisk, for jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad det egentlig er, man vil fjerne yderligere.

For det andet tror jeg, vi står bedst i denne verden, hvis der reguleres efter internationale standarder, så det enkelte land ikke håndfast kan bestemme over indholdet på digitale platforme. Vi kan godt sidde i Danmark og beslutte os for, at vi politisk ønsker at bestemme indholdet på de digitale platforme, men det er de samme ønsker, den kinesiske regering har. Hvis man siger, at det enkelte land selv skal bestemme, siger man også, at det enkelte diktatur selv skal bestemme.

”Man burde overveje, om sociale medier skal forbydes at slette lovlige ytringer”

Sten Schaumburg-Müller,
professor ved Juridisk Institut,
Syddansk Universitet

Skal sociale medier have lov til at fjerne lovlige ytringer?

Man kan sige, at sociale medier er virksomheder ligesom alle mulige andre, og at de derfor selv må bestemme, hvilke varer de sætter på hylderne. Udgangspunktet når man driver en kommerciel virksomhed er, at man har lov til at præsentere sig, som man vil. Men det særlige ved sociale medier som Facebook og Google er, at de har noget, der ligner en monopolstatus. Traditionelle medier kan træffe redaktionelle valg f.eks., om de vil bringe et læserbrev. Det er uproblematisk, da du har mulighed for at forsøge dig hos en lang række andre medier. Men drejer det sig om sociale medier, kan du ikke udtrykke dig mange andre steder end via de store tech-virksomheder.

På grund af monopolstillingen synes jeg, man burde overveje, om sociale medier skal forbydes at slette lovlige ytringer. Det er jeg selv tilhænger af. Vi har jo en demokratisk proces, som er gearret til at træffe netop den slags beslutninger om, hvad man kan og ikke kan ytre sig om. Det er virksomheder som Facebook og Google slet ikke gearret til. At følge den demokratiske vedtagne lovgivning er derfor et ret godt sted at starte.

Skal sociale medier fjerne skadeligt indhold fra deres platforme som f.eks. had, selvskaide, selvmordsbreve, hadsk tale mv. selvom det er lovligt?

Til en start vil jeg mene, at de skal overholde lovgivningen. Hvis man sletter det, der er ulovligt, og lader være med at slette lovligt indhold, var de sparet for mange problemer. Det er rigtigt, at der kan være problemer med billeder af personer, som skader sig selv, især hvis det er børn og unge, men hvad der kan og ikke kan siges på sociale medier, er i givet fald noget lovgivningsmagten må tage stilling til. Et godt eksempel på en sådan proces var, da man her for ikke så længe siden, ændrede reglerne for både privatlivskrænkelser og ærekrænkelser. Først gav man Straffelovrådet tid til at definere problemer, undersøge udviklingen, og så kom man ellers med et lovforslag, som kom igennem de demokratiske processer i Folketinget. Det er måske ikke perfekt men heller ikke helt skidt. Der er faglighed og saglighed og en åben proces.

Skal den enkelte beskyttes mod ulovligt og skadeligt indhold på sociale medier mere end ytringsfriheden skal?

Hvis jeg skal svare som jurist, og det vil jeg jo helst, så vil jeg sige, at det er en vægtning som danske domstole og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol må foretage, og som de efterhånden har foretaget mange gange. Det vil ofte være en afvejning imellem på den ene side den offentlige interesse og så beskyttelsen af privatlivet. Et eksempel, som dog ikke er fra de sociale medier, er TV2 dokumentaren 'Plejhjemmene bag facaden', hvor de to interesser

helt åbenlyst støder sammen. Der må man så foretage en konkret vurdering og spørge – hvor tungt vejer det ene og det andet kriterie.

Kan du se en idé i at folkevalgte politikere og danske medier underlagt medieansvarsloven nyder en mere uindskrænket ytringsfrihed på de sociale medier?

Det kan give god mening men udgangspunktet vil igen være de sociale mediers monopolstatus. Netop manglen på alternativer gør, at man i højere grad må forpligte de sociale medier på at bringe historier og indlæg, som er vigtige for den offentlige samtale. Her spiller medier og politikere selvfølgelig en vis rolle, men det er vigtigt at huske, at ytringsfriheden ikke kun gælder lange seriøse indlæg.

Skal Folketinget lave lovgivning for ytringsfrihed på sociale medier?

Jeg synes man bør gå ind og regulere nærmere, hvad de sociale mediers ansvar er for at fjerne ulovlige ytringer. For mig at se har de et ansvar, når de har kendskab til ulovligt indhold. Men hvornår har de det? Der kunne det være meget passende at lave en national lovgivning og lave nogle fornuftige procedurer.

Foreningen Digitalt Ansvar, som jeg er med i, har fremsat forslag om, at hvis der er tale om groft ulovligt indhold, skal det være væk i løbet af 24 timer, og måske længere tid hvis det er i den mindre grove ende. Vi bør altså definere, hvad det egentlig er, vi forlanger af de sociale medier, inddrage dem i processen. Mange af os er glade for at have de sociale medier, de faciliterer rigtig meget, men der er opstået nogle problemer, som vi ikke rigtig havde forudset.

”Hvis du har en tjeneste i et frit markedssamfund, så er det også dig der bestemmer, hvordan den tjeneste skal udformes”

Søren Sandfeld Jakobsen,
professor ved CBS Law

Skal sociale medier have lov til at fjerne lovlige ytringer?

Det er sådan, at det er det sociale medie selv, der har redigeringsret. Det er det klare udgangspunkt, at et medie – uanset om det er en avis, en TV-kanal eller et socialt medie, selv bestemmer, hvad de vil bringe. Hvis du har en tjeneste i et frit markedssamfund, så er det også dig, der bestemmer, hvordan den tjeneste skal udformes herunder, hvad der kan bringes af forskelligt indhold, så længe det er lovligt. Det mener jeg både er og bør være, som det skal.

Så kan der være noget konkurrenceregulering, hvis man har et monopol, men det er der ingen af de sociale medier, der har endnu. Det er i hvert fald ikke noget, der er blevet

konstateret officielt. I princippet kan du, hvis du synes, at der er nogen, der ikke bringer det, du gerne vil have, at de skal bringe, jo selv lave din egen platform eller gå et andet sted hen.

Skal sociale medier fjerne skadeligt indhold fra deres platforme som f.eks. had, selvskade, selvmordsbreve, hadsk tale mv. selvom det er lovligt?

I udgangspunktet bærer sociale medier ikke ansvar for det det brugerne uploader, medmindre de bliver klar over ulovligt indhold. Så skal det fjernes. Mange sociale medier har da også såkaldte "notice-and-take-down" systemer, hvor brugerne kan gøre det sociale medie opmærksom på fx ulovligt indhold, så det kan blive fjernet.

Problemet er, at det er nemmere for platformen bare at fjerne indhold – også det lovlige, end at stå fast på ytringsfriheden, og sige det godt kan være, at det her provokerer dig, men det er ikke ulovligt. Vi lader det blive. f.eks. noget som nogle føler er ærekrænkende, men som holder sig inden for lovens rammer, hvorfor skulle Facebook så sætte hele sin power på spil, for at forsvare det indhold?

Det er jo ikke deres indhold. Det er noget brugeren har lagt op. Det er meget nemmere at sige, så fjerner vi det bare. På den måde sker der reelt en begrænsning i ytringsfriheden, fordi der bliver taget mere ned, end der burde.

Skal den enkelte beskyttes mod ulovligt og skadeligt indhold på sociale medier mere end ytringsfriheden skal?

Man skal igen skelne mellem, om det er lovligt eller ulovligt. Hvis det bryder loven, så er lovgivningen sådan i dag, at de sociale medier er forpligtede til at tage det ned, når de bliver gjort opmærksomme på det. Og hvis de ikke gør det, så kan de blive straffet. På den måde er den enkelte allerede beskyttet, som det er i dag.

Kan du se en idé i at folkevalgte politikere og danske medier underlagt medieansvarsloven nyder en mere uindskrænket ytringsfrihed på de sociale medier?

Det gælder allerede. Altså medier har en udvidet ytringsfrihed i dag. Men de sociale medier og Facebook har jo også en ytringsfrihed. I ytringsfriheden ligger også en ret til at finde ud af, hvad man ikke vil sige. Hvis du går ind og pålægger Facebook, Google og YouTube, hvad de skal bringe, så er det et indgreb i deres informations- og ytringsfrihed; i deres ret til selv at vælge hvilken information de vil bringe på den platform, som de ejer og betjener. Så det, der er den enes ytringsfrihed her, det bliver måske et indgreb i den andens ytringsfrihed. Og det er derfor, at det er så komplekst det her.

Skal Folketinget lave lovgivning for ytringsfrihed på sociale medier?

Jeg har været ude og fraråde det, og det vil jeg gerne stå ved. I bund og grund så er alt det her EU-reguleret, og derfor kommer vi ikke langt i Danmark. Jeg synes hellere man skal arbejde mere i EU med at få vores synspunkter igen-nem, i stedet for at vi begynder at gå i en retning, der alligevel ikke fører os nogle vegne.

Det er rigtigt, at andre lande i EU har lovgivet på området, men det har også været meget kritiseret, klaget over og un-

dersøgt af EU-Kommissionen. Det er fordi de skal lægge sig omkring EU-reguleringen, og det har de gjort, men de er gået lige til kanten af, hvad EU-reglerne siger, og så har de på en eller anden måde uddybet de EU-regler, der allerede gælder. Det kan også være, at vi i Danmark kan komme et lille stykke der. Det er muligt. Men at tro at vi kan ændre ansvarsregimet – altså hvem der har ansvar for indholdet på sociale medier – det kan vi ikke. Det er fastlagt i EU-ret.

"Begrænsninger i ytringsfriheden skal altid være baseret på tungtvejende hensyn"

Vibeke Borberg,
advokat, ph.d. og medlem af
Ytringsfrihedskommissionen

Skal sociale medier have lov til at fjerne lovlige ytringer?

Sociale medier er private virksomheder, som opstiller deres egne betingelser for, at man kan bruge dem, og dem skriver man under på, når man tilmelder sig. Så reguleringen af indholdet på sociale medier står de primært selv for, hvis vi taler i øvrigt lovlige ytringer. Ellers gælder de samme regler for ytringer på sociale medier, som gælder alle andre steder. Dvs. hvis der er racistiske ytringer, trusler eller hvad det nu kan være, så kan ytringen blive sanktioneret af domstolene.

Begrænsninger i ytringsfriheden skal altid være baseret på tungtvejende hensyn, og jeg synes da som udgangspunkt, at de sociale medier skal fjerne så få lovlige ytringer som muligt. Når vi taler sociale medier, er der dog et andet hensyn, vi skal holde os for øje.

Som vi konkluderer i Ytringsfrihedskommissionen, så er det jo en kæmpe succes for ytringsfriheden og en kæmpe succes for vores offentlige samtale, at så mange har lyst til at bruge de sociale medier. Men der er mange, som synes, det er vanskeligt at være på sociale medier, fordi der er så mange ubehagelige kommentarer og ytringer af meget personlig karakter, og vi ved også fra undersøgelser, at tonen genererer kvinder mere end mænd, bl.a. fordi de er udsat for sexistiske kommentarer.

Jeg vil derfor mene, at de sociale medier skal finde en balance mellem at skabe et miljø på deres platforme, hvor alle ønsker at være og ytre sig, men også give luft til så mange ytringer som muligt. Og det er bestemt ikke let.

Skal sociale medier fjerne skadeligt indhold fra deres platforme som f.eks. had, selvskade, selvmordsbreve, hadsk tale mv. selvom det er lovligt?

Den form for skadeligt indhold, hvor nogen viser andre personer i ydmygende situationer eller i situationer, hvor de lider overlast, som f.eks. når nogen livestreamer fra færdselsuheld, terrorangreb, mobning eller andre overgreb af en hvilken som helst karakter, det synes jeg, at de sociale medier bør tage ned. Hvilket de faktisk også allerede gør, hvis de bliver opmærksom på det.

Derimod synes jeg mere personlige ytringer, som handler om en person selv, og som man frivilligt lægger frem til offentligt skue på sociale medier, bør blive. Så længe mange ikke blotlægger andres privatliv eller viser andre i uværdige eller skadelige situationer, synes jeg de sociale medier skal være tilbageholdende med at tage det ned.

Skal den enkelte beskyttes mod ulovligt og skadeligt indhold på sociale medier mere end ytringsfriheden skal?

Jeg synes, at man skal forsøge at finde den rette balance og forholde sig til implikationerne af, at vi har sociale medier, som er frie platforme, hvor enhver kan lægge indhold op, og hvordan vi kan gøre det muligt for så mange som muligt at ytre sig på dem. Som sagt, er der mange mennesker, der på grund af tonen og indholdet holder sig væk, eller som bryder sig mindre om at være der og får nogle dårlige oplevelser. Det må vi forholde os til og afbøde på andre måder end at indskrænke ytringsfriheden på sociale medier mere end højest nødvendigt.

Kan du se en idé i at folkevalgte politikere og danske medier underlagt medieansvarsloven nyder en mere uindskrænket ytringsfrihed på de sociale medier?

I dag er det allerede sådan, at politikere antages at have en udvidet ytringsfrihed, når de ytrer deres holdning til forskellige politiske spørgsmål og sætter emner på den offentlige dagsorden. Hvis der kom en sag i Danmark, hvor en politiker var blevet modereret af Facebook og indbragte det for domstolene som et indgreb i hans eller hendes ytringsfrihed, ville domstolene formentlig tillægge det betydning, at der var tale om en folkevalgt, som skal have vide rammer for at ytre sig. Sådan en sag er dog ret hypotetisk.

For mediernes vedkommende kan man sige, at det samspil der er mellem de traditionelle medier og de sociale medier på mange måder er uafklaret. I Ytringsfrihedskommissionen foreslog vi, at man ikke lader de sociale medier komme ind under medieansvarsloven, som mange ellers har talt om. Det er jo vigtigt for de publicistiske medier, at de både har de rettigheder, de får via medieansvarsloven, og at man også retligt opretholder den grundlæggende forskel, der mellem de redigerede traditionelle medier og sociale medier med brugergenereret indhold.

Skal Folketinget lave lovgivning for ytringsfrihed på sociale medier?

Hvis jeg kunne svare meget konkret, var jeg formentlig i gang med at hjælpe nogen med at se på det lige nu. Men man kan jo starte med at spørge, om det overhovedet giver mening at regulere de her globale informationsplatforme nationalt. Har det overhovedet nogen effekt?

Meget af det vi alle sammen sidder og ser på de sociale medier, og som vi selv lægger ud, er på engelsk og kan gå verden rundt. Og hvordan vil man rent praktisk håndhæve regler f.eks. over for indhold, der kommer fra USA. Det er i hvert fald en vigtig overvejelse for lovgiverne, når de skal se på mulighederne.

I Ytringsfrihedskommissionen anbefaler vi, at man starter med se på, om de regler, som allerede regulerer ytringsfriheden og dermed indholdet på sociale medier, er nok. Det være sig tavshedspligt, privatliv, ære og omdømme osv. De gælder også på sociale medier, så det er ikke fordi, det er et

retsløst område. Vi har regler, som man kunne prøve at se på, hvordan vi i højere grad kunne få håndhævet, samtidig med at man inddrager digital dannelse og digitale færdselsregler i uddannelse og undervisning, før man giver sig til at lave ny lovgivning.

Jeg synes i virkeligheden politikerne i meget højere grad burde fokusere på den pris, vi betaler for at have den her fantastiske digitale infrastruktur, som vi jo må erkende, de sociale medier er. Den er ekstrem høj, og vi betaler den ikke som samfund – den betaler vi som enkeltindivider med vores data. Det skyldes de sociale mediers problematiske forretningsmodel, som jeg mener i højere grad burde have politikernes bevågenhed, da den udgør et langt større problem, end den moderation af ytringer, som vi taler om her.

Hvordan modereres indhold på sociale medier i dag?

Sociale medier er, som alle andre medier, underlagt lovgivning, som påvirker indholdet på deres platforme. Herudover har de fleste sociale medier deres egne retningslinjer for, hvilke former for ytringer de kan fjerne. Her gennemgår vi kort hvordan moderation på sociale medier foregår.

Ulovlige ytringer kan fjernes

Som det er i dag, skal ulovligt indhold fjernes ifølge loven, hvis de sociale medier bliver gjort opmærksom på, at det findes på deres platform. Det kan f.eks. være injurier, ærekrænkelser, racisme mv. Der er ingen lovgivning, som direkte bestemmer grænser for ytringsfrihed på sociale medier, og dermed hvad der kan, eller ikke kan, fjernes fra deres platforme af ellers lovlige ytringer.

De sociale mediers egne retningslinjer

De sociale medier har selv etableret retningslinjer for, hvad man kan og ikke kan ytre sig om på deres platforme. Retningslinjerne dækker fjernelse af både lovligt og ulovligt indhold. Nedenfor linker vi til retningslinjerne for de tre mest populære platforme i Danmark.

- Facebook: www.facebook.com/communitystandards/
- YouTube: www.youtube.com/intl/da/about/policies/#community-guidelines
- Instagram: www.facebook.com/help/instagram/477434105621119/

"Notice and take down"-systemer

De fleste sociale medier har i dag indført "notice and take down"-systemer. Det betyder, at brugerne på de sociale medier har mulighed for at anmelde indhold på sociale medier og dermed gøre dem klar over indhold, som potentielt er ulovligt eller bryder med deres retningslinjer. Anmeldt indhold sendes til internt gennemsyn hos det sociale medie, og er de enig i brugernes anmeldelse, kan de fjerne ytringen.

Hvor meget bliver så egentlig fjernet?

Tænketanken Justitia offentliggjorde i maj 2020 rapporten Digital ytringsfrihed og sociale medier. Her har man undersøgt, hvordan og hvor meget der blev slettet fra facebooksiderne for DR Nyheder, Den Korte Avis, Politiken, Ekstra Bladet og TV2 Nyhederne fra august til september 2019. For hver strafbar kommentar der blev slettet i den undersøgte periode, blev der slettet 36 almindelige holdningsytringer. Holdningsytringer om f.eks. politik og samfund. Det svarer til 6,2 pct. af kommentarerne på de fem mediers sider. På trods af det høje antal slettede kommentarer, står der ifølge rapporten tre-fire ulovlige kommentarer tilbage for hver ulovlig kommentar, der slettes. Sletningerne har dog været foretaget af både Facebook, nyhedsmedierne eller brugerne selv.

Baggrund for undersøgelsen

I løbet af 2019 og 2020 har regeringen nedsat to tværministerielle arbejdsgrupper. De skal se på regulering af indhold og ansvar i forhold til sociale medier samt når det gælder børn og unges digitale liv og dannelse på internettet – herunder tiltag til at begrænse børn og unges eksponering for såkaldt skadeligt indhold. På den baggrund forventes det, at regeringen vil komme med et udspil i løbet af november 2020.

Det var også baggrunden for, at vi i Tænk tanken Mandag Morgen i samarbejde med MEGAFON satte os for at undersøge danskernes holdning til ytringsfrihed på sociale medier samt interviewe eksperter for at få deres perspektiv på eventuel regulering. Sociale medier er på kort tid blevet en essentiel del af danskernes mulighed for at ytre sig – og en eventuel regulering heraf kan få store konsekvenser for ytringsfriheden. Undersøgelsen skal derfor ses som et indspark i en vigtig debat, som vi håber kan skabes på baggrund af bl.a. denne rapport.

Google og Facebook har ikke haft indflydelse på undersøgelsens koncept eller udførelse, men de har bidraget med relevante eksempler på dilemmaer til analysen, som respondenterne har skulle forholde sig til, og til finansieringen af undersøgelsen. Tænk tanken Mandag Morgen har ansvaret for indholdet af denne rapport, dens konklusioner og perspektiver.

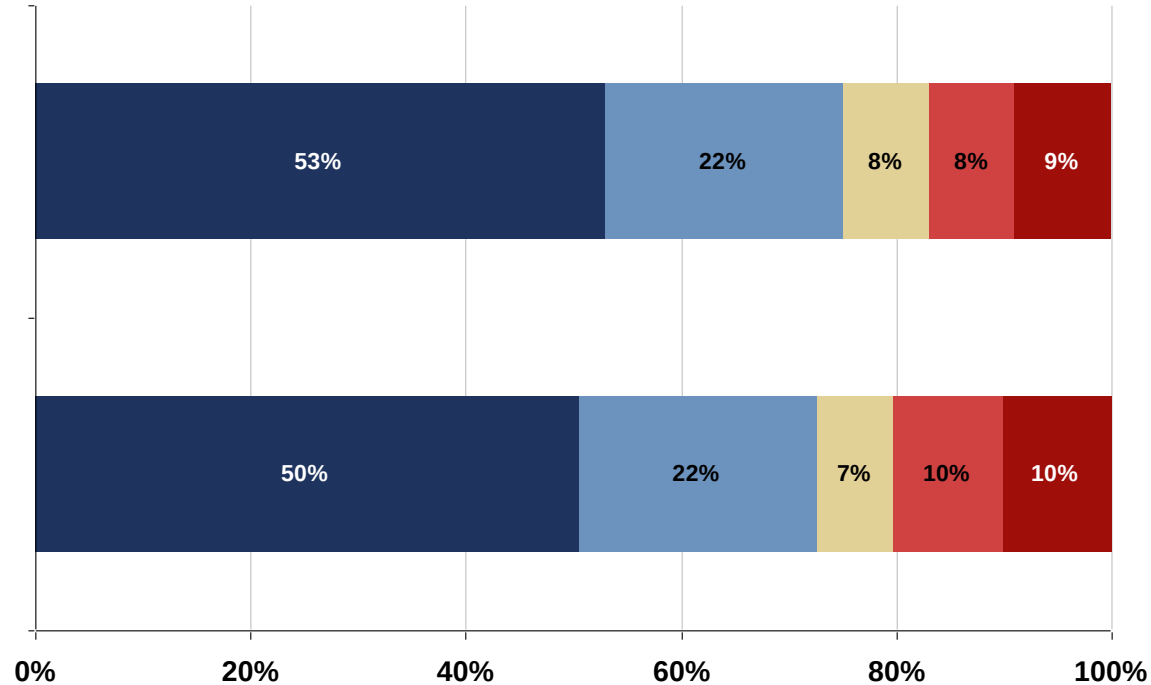
Bilag – udvalgte eksempler og svarresultater

Ønsker du at se flere svarresultater og kryds på baggrundsvariable finder du dem i hovedrapporten for surveyundersøgelsen, [som kan downloades her](#).

547 RESPONDENTER

I Aa. Synes du at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

I Ab. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

- Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt
- Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt
- Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt

En bruger deler et opslag på et socialt medie:

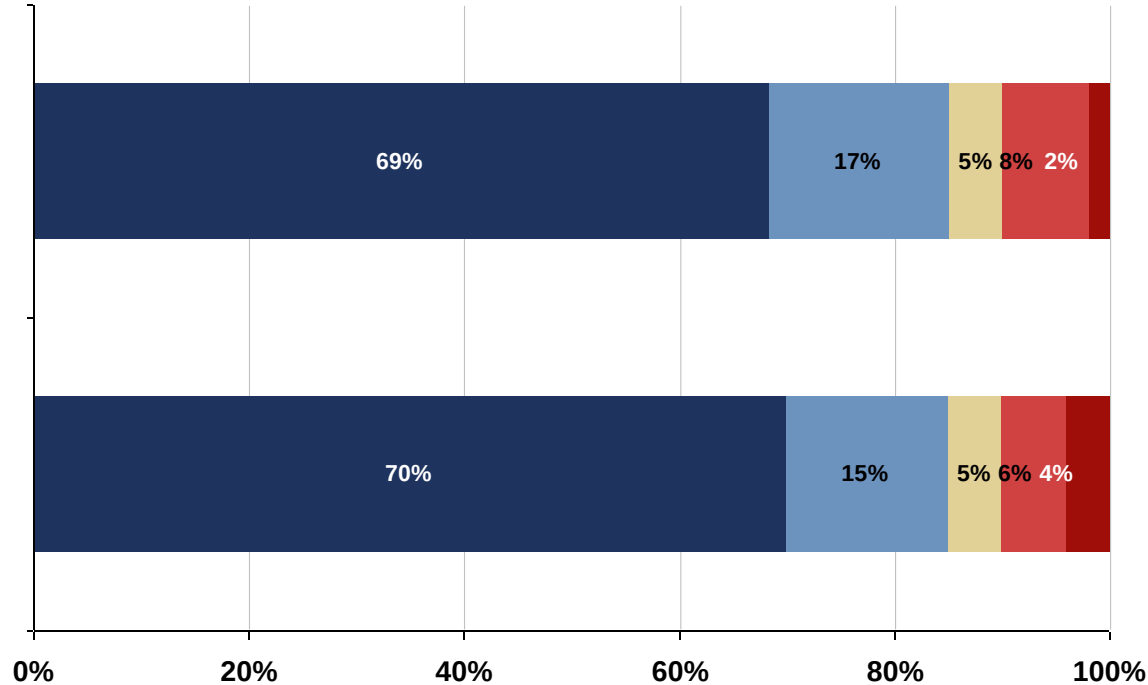
Hvis en neger hader hvide mennesker alene pga af deres hudfarve – er det også en slags racisme eller er det ok?

- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal lade det blive
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok lade det blive
- Jeg er i tvivl om det sociale medie lade det blive eller skal fjerne det
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok fjerne det
- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal fjerne det

553 RESPONDENTER

1 Ba. Synes du at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

1 Bb. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

- Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt
- Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt
- Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt

En bruger lægger et opslag op på et socialt medie:

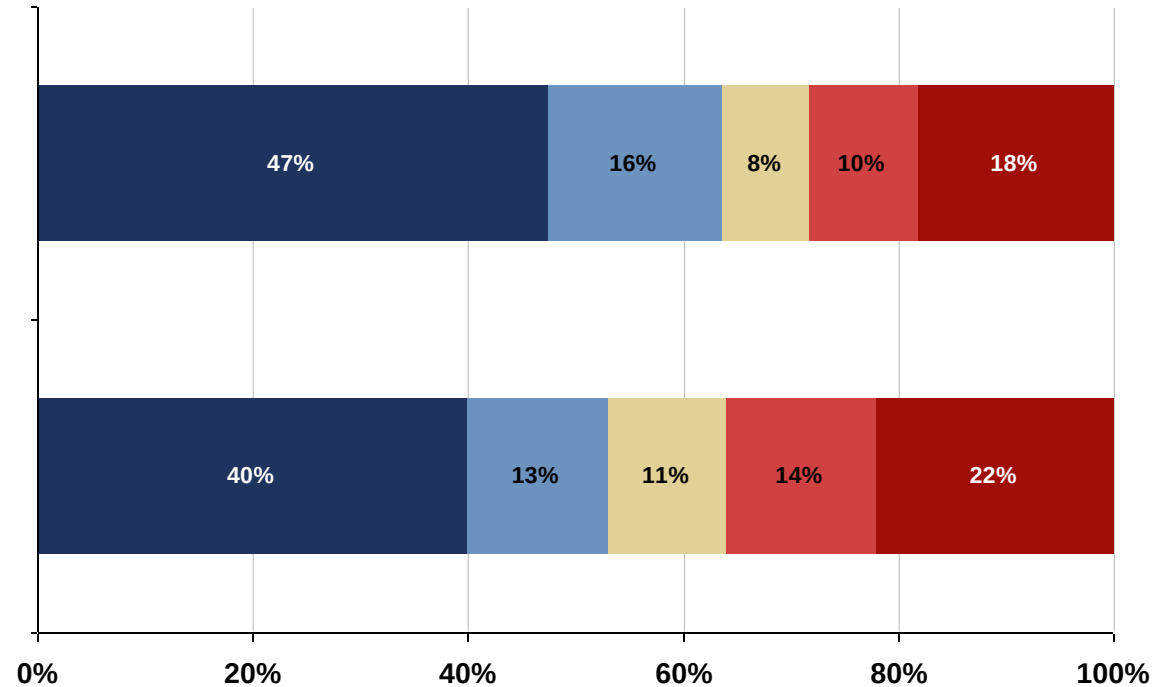
Fantastisk fredag ☀ jeg gir en runde negerboller til kontoret. De står ved skranken.

- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal lade det blive
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok lade det blive
- Jeg er i tvivl om det sociale medie lade det blive eller skal fjerne det
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok fjerne det
- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal fjerne det

547 RESPONDENTER

3 Aa. Synes du at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

3 Ab. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

- Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt
- Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt
- Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt

- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal lade det blive
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok lade det blive
- Jeg er i tvivl om det sociale medie lade det blive eller skal fjerne det
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok fjerne det
- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal fjerne det

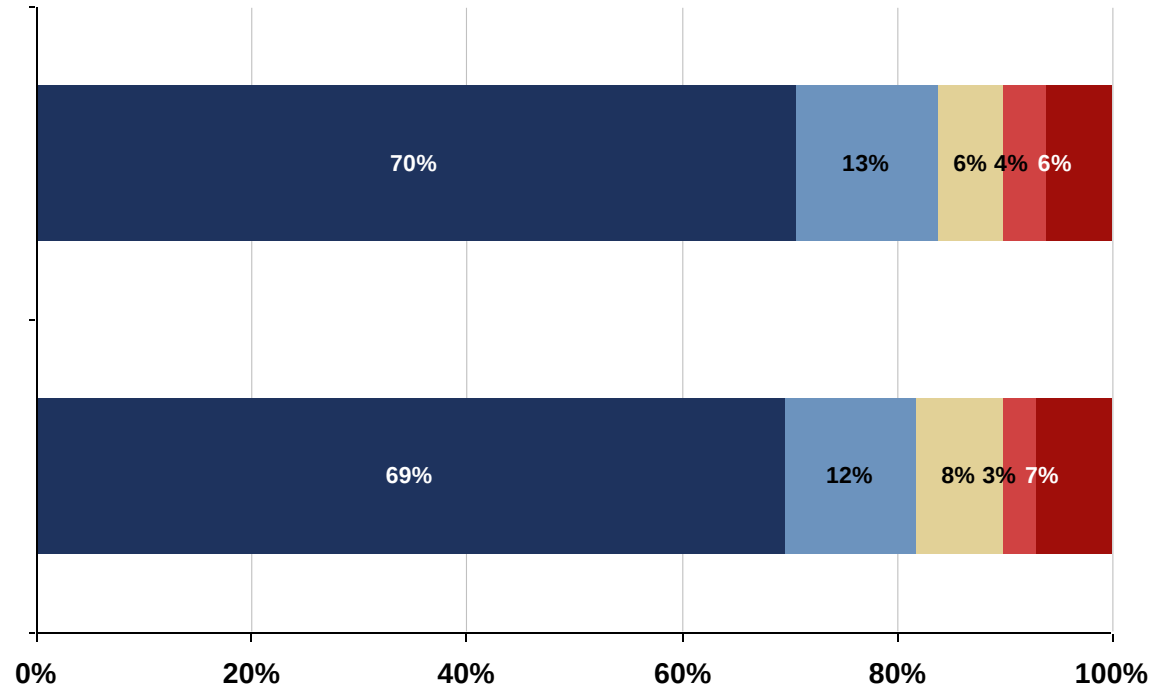
En bruger lægger et billede med tekst op på et socialt medie:

Hej Muhammed. 150 kr. men kun med gummi !

554 RESPONDENTER

3 Ba. Synes du at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

3 Bb. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

- Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt
- Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt
- Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt

- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal lade det blive
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok lade det blive
- Jeg er i tvivl om det sociale medie lade det blive eller skal fjerne det
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok fjerne det
- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal fjerne det

En bruger lægger et billede med tekst op på et socialt medie:

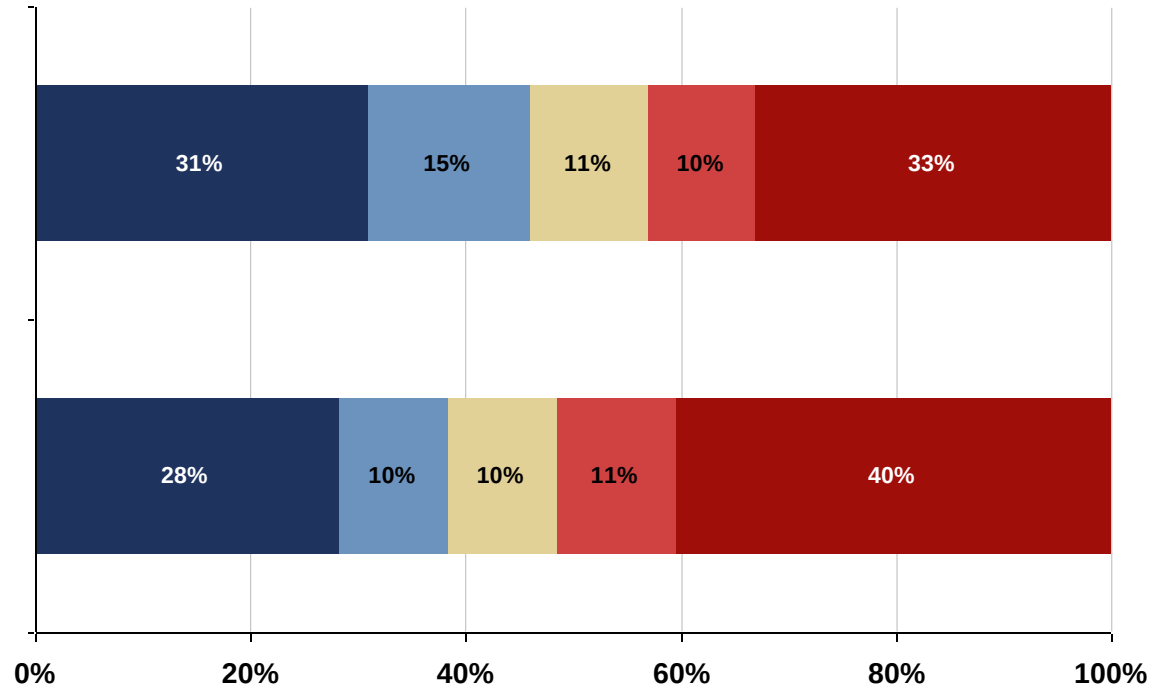

Hej Peter. 150 kr. men kun med gummi !

1100 RESPONDENTER

6 A. Synes du at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

6 B. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

- Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt
- Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt
- Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt

- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal lade det blive
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok lade det blive
- Jeg er i tvivl om det sociale medie lade det blive eller skal fjerne det
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok fjerne det
- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal fjerne det

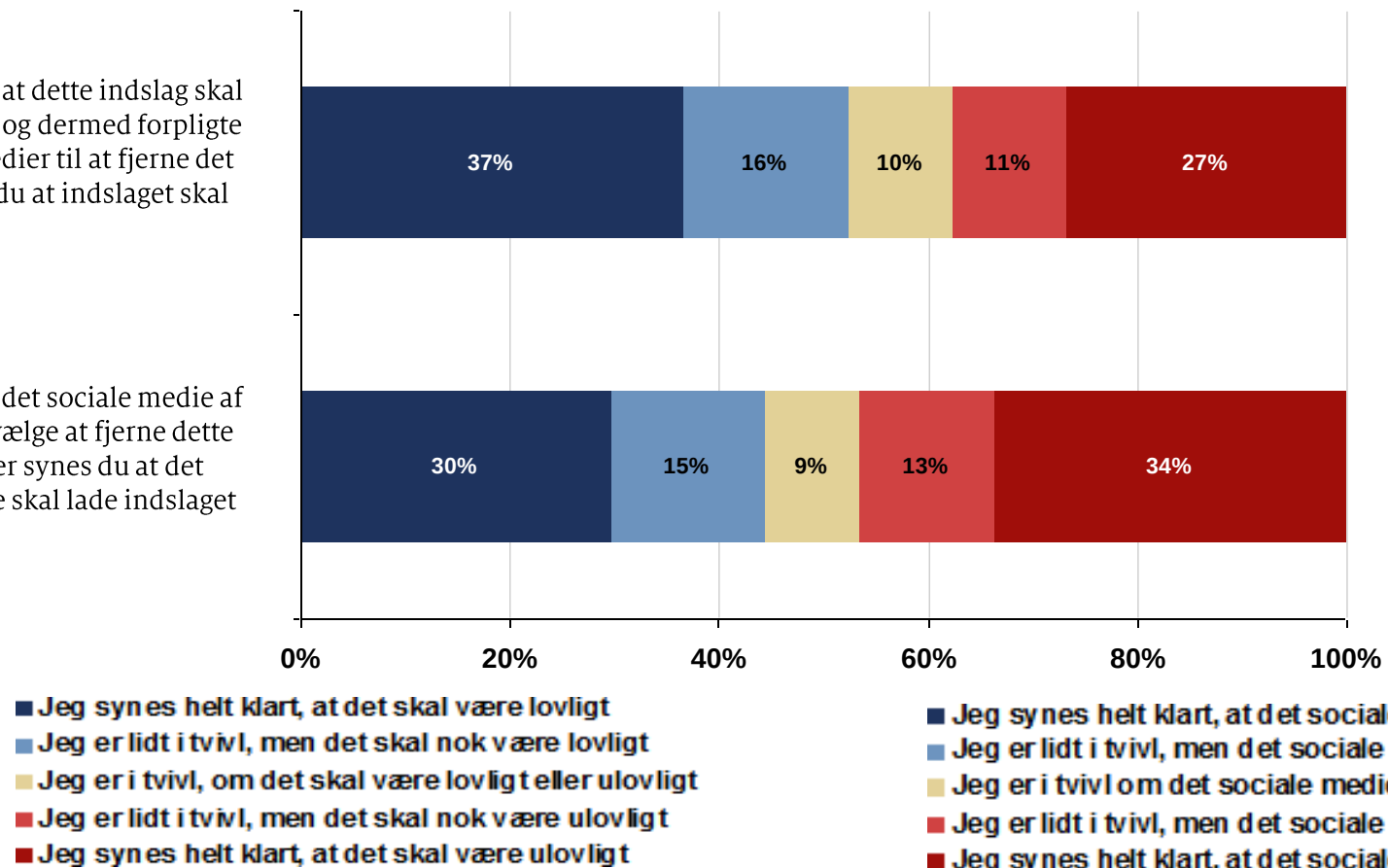
En bruger lægger et billede op på et socialt medie:

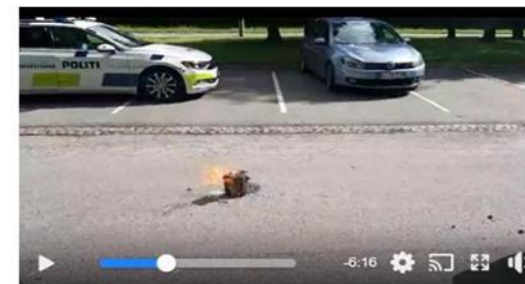
1100 RESPONDENTER

8 A. Synes du at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

8 B. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

Et opstillingsberettiget politisk parti lægger en video med tekst op på de sociale medier:

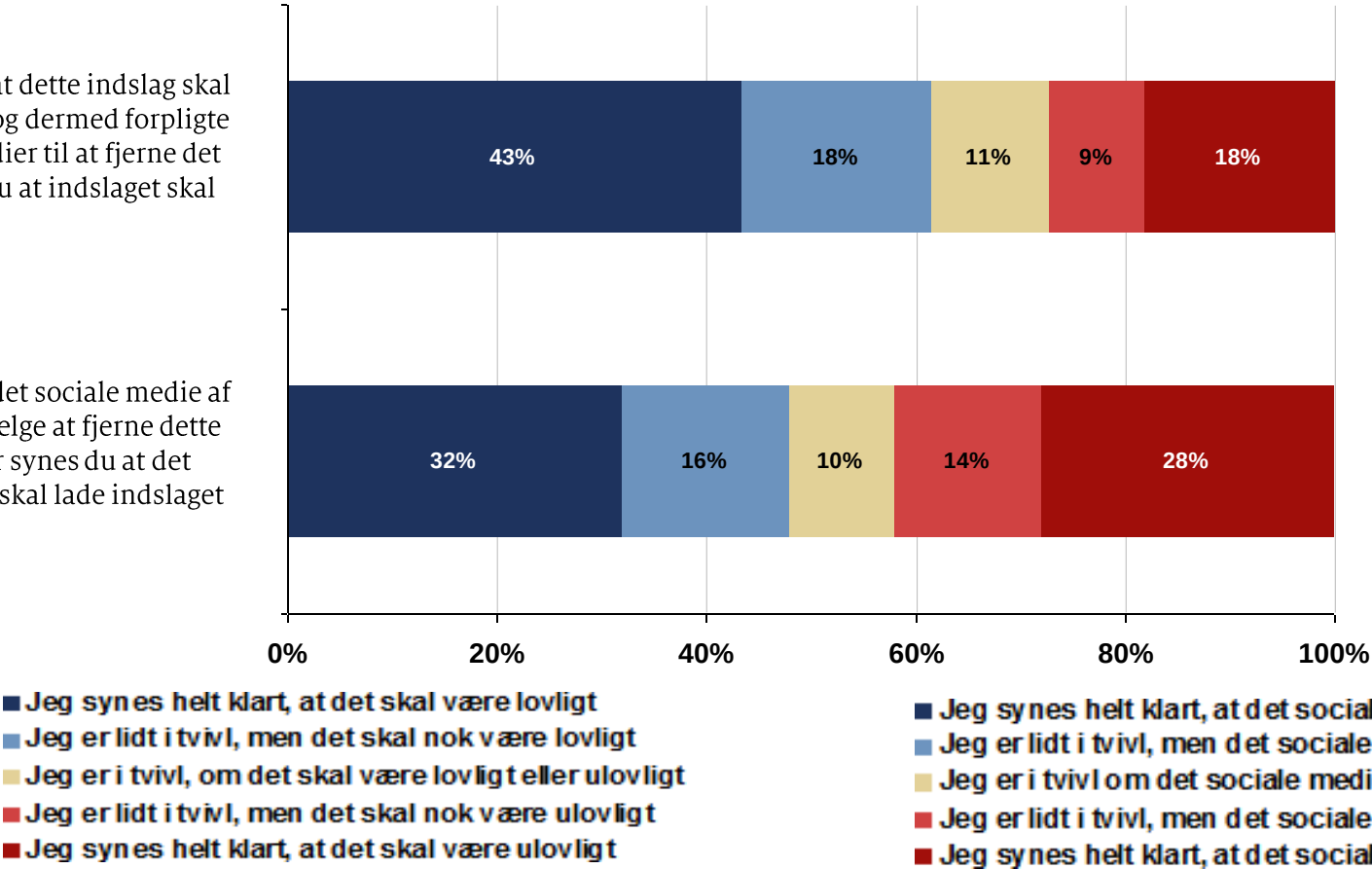

Koranen brænder i Gellerupparken

1100 RESPONDENTER

9 A. Synes du at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

9 B. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

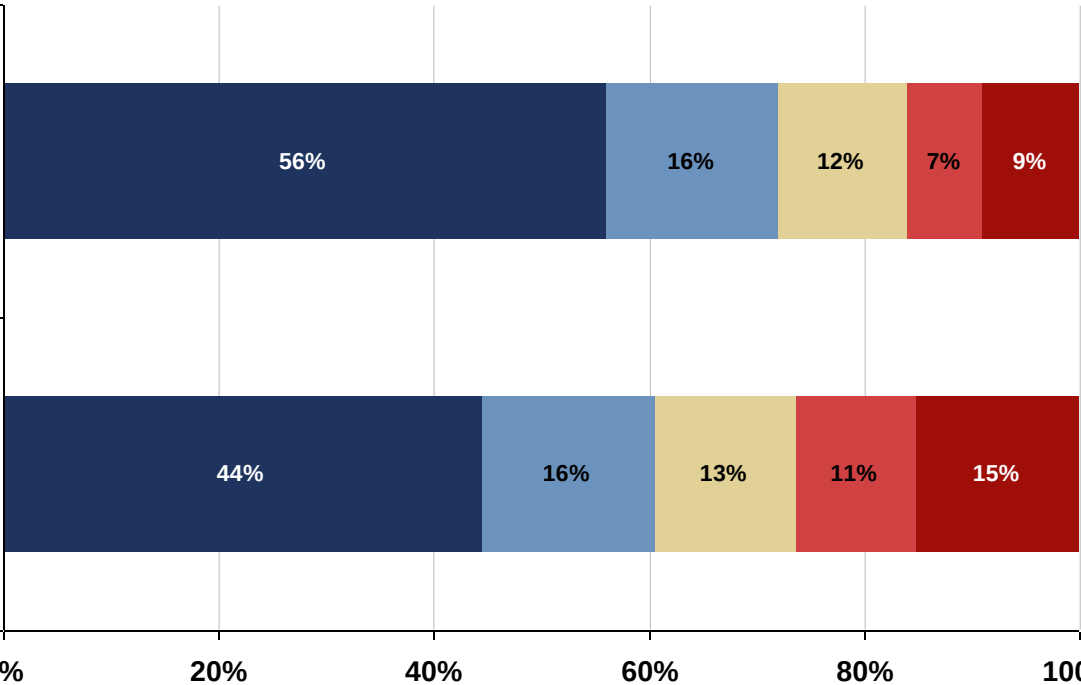

En bruger deler et opslag på et socialt medie:

Skrigeskinken burde holde sin klamme kæft og tabe nogle kilo 🐷🐷🐷 Hvornår lærer kvinder at de ingenting fatter🙄

1100 RESPONDENTER

13 A. Synes du at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

13 B. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

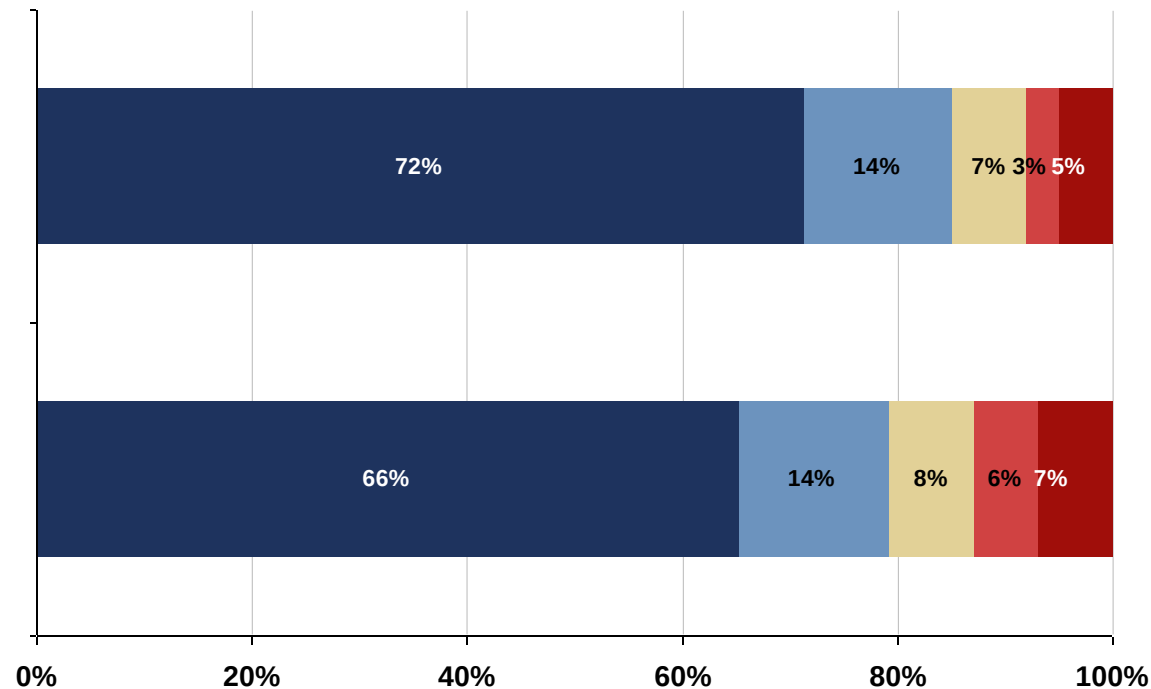
- Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt
- Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt
- Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt

- Jeg synes helt klart, at d et sociale medie skal lade det blive
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok lade d et blive
- Jeg er i tvivl om det sociale medie lade det blive eller skal fjeme det
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok fjerne det
- Jeg synes helt klart, at d et sociale medie skal fjeme d et

1100 RESPONDENTER

14 A. Synes du at dette indslag skal være ulovligt og dermed forpligte de sociale medier til at fjerne det – eller synes du at indslaget skal være lovligt?

14 B. Synes du det sociale medie af sig selv skal vælge at fjerne dette indhold – eller synes du at det sociale medie skal lade indslaget blive?

- Jeg synes helt klart, at det skal være lovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være lovligt
- Jeg er i tvivl, om det skal være lovligt eller ulovligt
- Jeg er lidt i tvivl, men det skal nok være ulovligt
- Jeg synes helt klart, at det skal være ulovligt

- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal lade det blive
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok lade det blive
- Jeg er i tvivl om det sociale medie lade det blive eller skal fjerne det
- Jeg er lidt i tvivl, men det sociale medie skal nok fjerne det
- Jeg synes helt klart, at det sociale medie skal fjerne det

En bruger deler et opslag på et socialt medie:

Kvinder har naturligt mere lyst til at gå derhjemme med børnene, mens mændene arbejder. De er bedre egnet til det og for følelsesladede til ledelsesposter.

Ønsker du at samarbejde med Tænk tanken Mandag Morgen om at indsamle og skabe viden, som kaster nyt lys over samfundets udfordringer og muligheder?

Kontakt: Casper W. Hald, cwh@mm.dk

Du kan også finde os på www.taenketanken.mm.dk